

Башманівський В.І. Давньоримські мотиви в творчості М.Зерова // Матеріали четвертої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції “Українська наука ХХІ століття”. – Київ, 2008. – С. 70-72.

Канд. філ. наук, доцент кафедри
новітньої української літератури та соціальних комунікацій
Башманівський В.І.

ДАВНЬОРИМСЬКІ МОТИВИ В ТВОРЧОСТІ М. ЗЕРОВА

Сучасні літературознавчі студії, видання поетичних творів та літературно-критичних студій М. Зерова сприяють висвітленню особливостей художньо-мистецького процесу 20-30-х років, дають можливість з'ясувати специфіку творчих пошуків представника „група п'ятірного”, досліджують вплив класичних мотивів, античної літератури на формування світогляду письменника.

Питання впливу зразків світової культури на становлення мистецьких уподобань українських неокласиків вивчали Брюховецький В., Білик Г., Безносик А., Гальчук О., Гречанюк С., Державин В., Кузьма Ю., Москаленко М. та інші. Поряд з тим, з'ясування особливостей використання давньоримських мотивів у творчості М. Зерова, на нашу думку, не втрачають своєї актуальності й нині. Адже значне місце у перекладацькій та оригінальній поезії неокласика займає тісно пов'язана із грецькою давньоримська культура. Літературознавець намагався дослідити розвиток елліністичних традицій римськими письменниками. Його цікавили нові, у порівнянні з давньогрецькими, підходи римських літераторів до розкриття внутрішнього світу людини, уміння гостріше показувати драматизм існування давньоримського суспільства. Завдяки М. Зерову українська література поповнилася кращими зразками перекладів римських авторів. Особливе чуття слова сприяло неокласику у відтворенні картин далекого минулого, проникненні в атмосферу тієї епохи. Варто відзначити досить широке використання М. Зеровим латинських образів в оригінальній поезії,

особливо в сонетах. Так, у сонеті „Вергілій” постає один із найпопулярніших поетів Європи, блискучий стиліст, майстерний із бездоганною мовою оповідач, який „звеличив кий, і плуг, і мідяний шолом”, „і знявся до вершин нечуваної слави” [1, с. 60-61]. Неокласик виносить власний інтерпретаційний образ Вергілія, відтворює портрет поета минулого, зосереджуючи увагу на рисах, що позначилися на творчості Вергілія, а саме: географічних (місце народження), біографічних (сімейне коріння), духовних (традиціоналізм селянської психології). Поет показує етапи становлення Вергілія та його місце в римському культурному процесі.

М. Зерова цікавили діячі латинської культури „золотого віку”. В його оригінальній творчості виділяється образ поета-вигнанця Овідія, здобутки якого мали вагомий вплив на розвиток всього європейського мистецтва. Закономірно, що М. Зеров звернувся до постаті римського поета, дотримуючись зваженості та реалістичності оцінок. У поезії „Овідій” та „Безсмертя” автору вдалося проникнути в суть психологічних переживань ліричного героя. На думку В. Брюховецького, М. Зеров „віднаходить українські поетичні еквіваленти образної стихії римського поета. Він майстерно зберігає ритміку оригіналу, але дактилічний гекзаметр або елегійний дистих (поєднання гекзаметра і пентаметра) лине в його інтерпретації вільно й легко, немов питомий українському віршуванню розмір” [2, с. 203]. У творі „Овідій” бачимо трагедію людини, яка на схилі віку змушена була залишити сім’ю, домівку, друзів. М. Зеров зумів виразно змалювати світ, у який потрапляє його ліричний герой: „цілий рік негода, та зима, / Та моря тужний рев, та варвари довкола.../ Убогий, дикий край! Весною бруд і холод, / Улітку чорний степ: ні затишних гаїв, / Ні виноградників, ні золочених нив. / А там морози знов і небо в сивій ризі” [1, с. 81-82].

Використовуючи епітети „убогий”, „дикий”, „чорний” та метафору „моря тужний рев”, М. Зеров тенденційно загострює увагу реципієнта на психологічному стані ліричного героя. А констатація відсутності звичних

європейській землі „затишних гаїв”, „золочених нив”, „виноградників” посилює драматичні переживання Овідія. Атмосфера, зображена у наведених рядках, налаштовує реципієнта на сприйняття трагічних подій у біографії Овідія, сприяє глибшому розумінню психологічного стану ліричного героя, доповнює та увиразнює переживання митця, силоміць вирваного із свого світу, де ліричний герой виступає в образі „старого, кволого, забутого всіма” [1, с. 81].

У той же час рядки поезії „Безсмертя” контрастують з „Овідієм”, адже М. Зерову імпонувало вміння знаходити сили для життя і творчості заради реалізації ідеї вічності справжнього мистецтва: „Вінець Овідія довіку не зів’яне. / Безсмертний „Плач” його, гіркий і незрівнянний, / Елегії душні, як цвіт весняних лоз, / І чари сонячні його „Метаморфоз”, / І мудрі тонкощі ученого кохання...” [1, с. 82].

Епітети (безсмертний, гіркий, незрівнянний тощо), стають ключовими в з’ясуванні феномену цієї творчої особистості античної пори, набуваючи символічного значення. М. Зеров трактує їх як визначальний етап у розвитку європейської культури.

Працюючи над оригінальними творами чи перекладами, М. Зеров постійно відстоював думку, що поетичні форми давньогрецької та давньоримської літератури стали серйозною складовою новоєвропейського культурного процесу. Письменники, на думку неокласика, вводили античність у художній задум своїх творів, постійно звертаючись до класичних образних систем, відкриваючи незбагненну глибинність, красу та свіжість. Вони шукали і знаходили підтвердження власних поглядів у постулатах греко-римської класики.

Література:

1. Зеров М. Твори: У 2 т. – Т. 1: Поезії. Переклади / Упоряд. Г.П. Кочур, Д.В. Павличко. – К.: Дніпро, 1990. – 843 с.

2. Брюховецький В. Микола Зеров. Літературно-критичний нарис. – К.: Радянський письменник, 1990. – 308 с.